

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL
PËR MARRJEN E KATEGORIVE TË KUALIFIKIMIT TË MËSUESVE
TË LËNDËS EKONOMI
2022**

1) HYRJE

Programi i zhvillimit profesional, për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të **ekonomisë**, është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP) për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së ekonomisë në përgatitjen për testimin kombëtar, për marrjen e kategorive të kualifikimit, si dhe të gjitha Drejtorive Rajonale të Arsimit Parauniversitar dhe Zyrave Vendore të Arsimit Parauniversitar, për të organizuar zhvillimin profesional për të gjithë mësuesit që do të hyjnë në këtë proces.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MAS ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- programet përkatëse lëndore;
- aspekte të pedagogjisë dhe të metodologjisë në mësimdhënie-nxënie;
- aspekte të etikës dhe të komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtja shkencore e lëndës së ekonomisë, sipas programeve lëndore përkatëse.

---

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS-it që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

2) QËLLIMI I PROGRAMIT

Qëllimi i hartimit të programit të zhvillimit profesional të mësuesve për efekt kualifikimi është:

- të ofrojë një program orientues për t'u ardhur në ndihmë të gjithë mësuesve të lëndës së ekonomisë në arsimin parauniversitar, për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese, si dhe DRAP-eve, ZVAP-ve, për të organizuar zhvillimin profesional të mësuesve. Në këtë aspekt, programi mund të plotësohet nga DRAP-et, ZVAP-të, përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete;
- të ofrojë një program të detyruar, për mësuesit që këtë vit do të marrin kategoritë e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar.

Programi synon që mësuesi:

- të zbatojë legjislacionin arsimor e në mënyrë të veçantë të risive më të fundit të reformës arsimore
- të rrisë aftësitë dhe kompetencat profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejt në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësimdhënieje të suksesshme;
- të rrisë përgjegjshmërinë për njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim;
- të rrisë përgjegjshmërinë për njohjen dhe zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë;
- të rrisë aftësitë në drejtim të zbatimit me saktësi të rregullave drejtshkrimore të shqipes;
- të realizojë në praktikë, nëpërmjet demonstrimit konkret, aftësitë e fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

Objektivat afatshkurtër të programit

Programi synon që mësuesi:

- të njohë dhe të zbatojë legjislacionin arsimor dhe veçanërisht risitë më të fundit të reformës arsimore;
- të zotërojë kompetencat bazuar në standardet profesionale të mësuesit, për të ndikuar drejtpërdrejt në efektivitetin e procesit mësimor, për një mësimdhënie të suksesshme
- të zotërojë konceptin e gjithëpërfshirjes dhe të mundësojë përfshirjen e nxënësve në procesin mësimor dhe në aktivitetet e shkollës
- të demonstrojë aftësitë në fushën pedagogjike për përzgjedhjen e metodave për menaxhimin e klasës, për shtjellimin e koncepteve, për nxitjen e diskutimeve, për përdorimin e teknikave të reja të vlerësimit të nxënësve etj.;
- të tregojë përgjegjshmëri në njohjen e koncepteve bazë dhe ligjësiive shkencore të lëndës, si dhe në zbatimin e tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe veçoritë e klasave ku japin mësim;
- të demonstrojë zbatimin e rregullave të etikës dhe komunikimit në punën e tyre në shkollë.
- të përdorë aftësitë e TIK-ut në procesin mësimor, si një nga risitë më të fundit në mësimdhënien me kompetenca

3) PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional, për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të **ekonomisë**, është strukturuar sipas fushave kryesore të përmendura më sipër të zhvillimit profesional, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë, janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojë mësuesi i lëndës së ekonomisë që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke pasur si pikënisje standardet bazë të përgjithshme të mësuesit si dhe standardet e mësuesit të lëndës së ekonomisë. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhet me secilën fushë të testimit do ta ndihmojë

mësuesin që të identifikojë nevojat e tij, si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

PËRMBAJTJA E PROGRAMIT	
Fusha: Dokumente zyrtare	
Kompetenca “Zbatimi me përgjegjshmëri i kërkesave të legjislacionit dhe dokumentacionit shkollor”	Literatura
<p>Rezultatet e pritshme</p> <p><i>Mësuesi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • zotëron ligjin për sistemin arsimor parauniversitar dhe dispozitat normative të këtij sistemi; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për hartimin dhe zbatimin e kurrikulës shkollore; • zbaton legjislacionin, udhëzimet dhe rregulloret për personelin e shkollës; • demonstroi zbatimin konkret të udhëzimeve të MASR-së në funksion të përmirësimit të procesit të mësimdhënie-nxënies; • zbaton etikën profesionale të mësuesit; • respekton të drejtat dhe liritë e 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji nr. 69/2012 “Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”, i ndryshuar. • Rregullore e funksionimit të institucioneve arsimore parauniversitare në Republikën e Shqipërisë, miratuar me Urdhër nr.31, datë 28.01.2020 • Udhëzimi nr.17 “Për fillimin e vitit shkollor 2021-2022 në sistemin arsimor parauniversitar”, MAS (16.08 2021). • Udhëzimi nr. 30, datë 12.09.2018 “për numrin e nxënësve për klasë dhe normat e punës mësimore në institucionet e arsimit parauniversitar” i ndryshuar me Udhëzimin nr.14, date 28.7.2021

<p>nxënësit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • respekton detyrat, të drejtat dhe liritë e mësuesit; • zbaton rregulloret dhe udhëzimet për zhvillimin profesional të mësuesit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi nr. 16, datë 28.07.2021 “Për organizimin dhe funksionimin e sistemit të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të punonjësve arsimorë” • Udhëzimi nr. 4, datë 26.02.2021. “Për kriteret dhe procedurat e kualifikimit të mësuesve”. • Udhëzimi nr. 34, datë 11.09.2015 “Për vlerësimin e nxënësve për kurrikulën me kompetenca, në arsimin bazë”. • Udhëzimi nr. 14, datë 28.07.2016 “Për vlerësimin e nxënësve në arsimin e mesëm të lartë”. • Urdhri Nr.6, datë 10.01.2018 për zbatimin e nismës “Tri lëndë në gjashtë orë”. • Urdhër nr.46 datë 24.07.2020 “Për standardet profesionale të formimit të përgjithshëm dhe të formimit lëndor të mësuesve në sistemin arsimor parauniversitar”.
Fusha: Programe lëndore	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të përcaktojë çfarë mësuesit duhet të dinë dhe të jenë të aftë të bëjnë për nxënësit; • të analizojë karakterin konkret dhe të qartë të përmbajtjes së kurrikulës; 	<ul style="list-style-type: none"> • Korniza Kurrikulare, 2014 • Programi i lëndës “Ekonomia” për gjimnazin, për arsimin profesional dhe për arsimin e orientuar (social – kulturor)

<ul style="list-style-type: none"> të vlerësojë zbatimin cilësor të programit: kërkesat ndaj mësuesit si zbatues i programit lëndor; të vërë në dukje te rishikimi i programit lëndor: kërkesat ndaj mësuesit si nismëtar i ndryshimit ose përmirësimit të programit lëndor; të dallojë strukturën e programit lëndor dhe të përshkruajë përmbajtjen e rubrikave të saj; të përshkruajë lidhjet ndërmjet njohurive të lëndës që jep mësim me njohuritë e disiplinave të tjera që zhvillohen në shkollë. 	<ul style="list-style-type: none"> Kurrikula bërthamë AML, klasat X-XII, 2016 Programet me kurrikulën e bazuar në kompetenca, klasat X-XII
---	--

Fusha : Aspekte të pedagogjisë dhe të metodologjisë në mësimdhënie-nxënie

Rezultati	Literatura
Mësuesi do të jetë i aftë:	
<ul style="list-style-type: none"> të zhvillojë mësimdhënie në përshtatje me synimet dhe objektivat konkrete të lëndës që jep; të zhvillojë koncepte dhe metoda që e bëjnë nxënësin të aftë për të zbatuar njohuritë e reja; të jetë i hapur për bashkëpunim dhe vlerësim të punës që bën; të dallojë pyetjet e hapura dhe të mbyllura, të strukturuar dhe gjysmë të strukturuar; të hartojë objektiva të nxëni; 	<ul style="list-style-type: none"> Korniza e vlerësimit të nxënësit, MAS, 23.07.2015 Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në arsimin e mesëm të ulët, 2017 Udhëzuesi i zhvillimit të kurrikulës në gjimnaz, 2016 Nivelet e arritjes (arsimi bazë dhe arsimi i mesëm), IZHA 2016 Udhëzues për kurrikulën me zgjedhje në gjimnaz, ASCAP (ish IZHA) 2018 Urdhër për miratimin e “Standardeve profesionale të mësuesit për përdorimin

<ul style="list-style-type: none"> të dallojë dhe të hartojë objektiva arritjeje në nivele të ndryshme; të zbatojë njohuritë e tij për krijimin e një klime të përshtatshme të mësuarit në klasë; të dallojë dhe të përzgjedhë metoda dhe teknika të përshtatshme me objektivat e të mësuarit dhe stilet e ndryshme të të mësuarit; të strukturojë një ditar dhe të tregojë qëllimin e rubrikave të tij; të përcaktojë synimet ose objektivat e kurrikulës në përputhje me filozofinë arsimore të përzgjedhur; të alternojë metodat e punës individuale dhe asaj në grup në varësi të objektivave të të mësuarit; të zbatojë teknika dhe forma të ndryshme të vlerësimit të nxënit; 	<p>e Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit”, nr. 84 datë 06.05.2021.</p> <ul style="list-style-type: none"> Material ndihmës për mësuesit lidhur me përdorimin e platformave online në procesin mësimor, ASCAP 2021 Materiale ndihmëse për edukimin qytetar https://www.ascap.edu.al/materiale-ndihmese-per-edukimin-qytetar-2/ Demokracia në veprim https://www.living-democracy.al/textbooks/volume-1/ <p>Vëllimi 1</p> <ul style="list-style-type: none"> Kushtet e mësimdhënies dhe të të mësuarit (faqe 60-64) Vendosja e objektivave dhe përzgjedhja e materialeve (faqe 65-72) Drejtimi i procesit të të nxënit dhe përzgjedhja e formave të mësimdhënies (faqe 81-82, 87-88, 90-92) Manuali për edukimin e qytetarisë digjitale i Këshillit të Evropës <p>Materiale ndihmëse për edukimin qytetar https://www.ascap.edu.al/materiale-ndihmese-per-edukimin-qytetar-2/ faqe 11-15</p>
Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të përshkruajë parimet themelore mbi të cilat është hartuar kodi i etikës së 	<ul style="list-style-type: none"> Kodi i Etikës së mësuesve në arsimin parauniversitar

<p>mësuesit;</p> <ul style="list-style-type: none"> të dallojë sjelljet e mësuesit që burojnë nga parimet themelore; të hartojë vetë një kod të thjeshtë sjelljeje që bazohet në parimet dhe standardet e kodit të etikës; të përshkruajë sjelljet model që duhet të karakterizojnë zbatuesit e kodit të etikës së mësuesit, në varësi të funksionit që ka në komunitetin e shkollës; të marrë vendime në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Urdhër nr.46 datë 24.07.2020 “Për standardet profesionale të formimit të përgjithshëm dhe të formimit lëndor të mësuesve në sistemin arsimor parauniversitar”
--	---

Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe

Rezultati	Literatura
Mësuesi do të jetë i aftë:	
<ul style="list-style-type: none"> të zbatojë rregullat e drejtshkrimit të gjuhës shqipe standarde; 	<ul style="list-style-type: none"> Drejtshkrimi i gjuhës shqipe

Fusha: Përmbajtja shkencore e lëndës

Nr.	Tematika	Rezultatet e pritshme	Literatura
1.	Çfarë studion ekonomia?	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> të shpjegojë konceptet pamjaftueshmëri, sistem ekonomik, kosto oportune dhe lidhjen shkakësore ndërmjet pamjaftueshmërisë dhe nevojës për të 	Tekste për nxënësin për lëndën ekonomi, literaturë shkencore dhe

		<p>zgjedhur, duke pranuar koston oportune.</p> <ul style="list-style-type: none"> • të japë shembuj personal lidhur me marrjen e vendimeve dhe koston oportune të saj; • të identifikojë faktorët e prodhimit për një të mirë ose shërbim; • të interpretojë një lakore të mundësive të prodhimit si dhe nëpërmjet saj të ilustrojë koston oportune”; • të vlerësojë mënyrën se si sisteme të ndryshme ekonomike e zgjidhin problemin ekonomik themelor; • të përshkruajë veçoritë e shtyllave të sistemit ekonomik të iniciativës së lirë; • të përshkruajë rolin e fitimit në sistemin e sipërmarrjes së lirë; • të analizojë se si ndërmarrja e iniciativave ekonomike nxit përdorimin e burimeve natyrore, të kapitalit fizik dhe njerëzor; • të përshkruajë fluksin e qarkullimit të aktivitetit ekonomik që lidh familjet, firmat e biznesit dhe qeveritë në ekonominë e tregut. 	burimore për përmbajtjen e lëndës
2.	Kërkesa, oferta dhe çmimi i tregut	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të interpretojë konceptet: treg, çmim, kërkesë, ofertë; • të formulojë ligjin e kërkesës dhe ofertës; 	

		<ul style="list-style-type: none"> • të interpretojë lakoren e kërkesës dhe ofertës; • të shpjegojë faktorët që shkaktojnë zhvendosjen e kërkesës dhe ofertës; • të përcaktojë çmimin ekuilibër të një produkti të dhënë kur janë dhënë kërkesa dhe oferta për këtë produkt nëpërmjet grafikut; • të bëjë dallimin midis një ndryshimi në sasinë e kërkuar, apo ofruar dhe një ndryshimi në kërkesë apo ofertë; • të vlerësojë ndikimin e ndryshimeve të elasticitetit të kërkesës në sasinë e kërkuar dhe të ndryshimeve të elasticitetit të ofertës në sasinë e ofruar. • të shpjegojë se si ndikojnë në çmimin e tregut ndryshimet në kërkesë dhe në ofertë; • të analizojë ndërveprimin e ligjit të kërkesës dhe ofertës në çmimin ekuilibër; • të shpjegojë se si çmimet e tregut bëjnë racionimin e mallrave dhe shërbimeve dhe motivojnë njerëzit për prodhimin e tyre; • të vlerësojë se si sistemi i tregut siguron plotësimin e nevojave të konsumatorëve; • të dallojë çmimin tavan nga çmimi dysheme; 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë se si ndërhyrja e qeverisë mund të ndikojë tek tregu dhe sesi çmimet e tregut ofrojnë informacion dhe nxitje për konsumatorët dhe prodhuesit; • të analizojë raportin kosto-përfitim lidhur me ndërhyrjen e qeverisë në përcaktimin e çmimit të disa produkteve. 	
3.	Konsumatori në ekonominë e tregut	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të përshkruajë rëndësinë ekonomike të konsumatorit në ekonominë e tregut si dhe burimet e të ardhurave të individëve dhe format e tyre; • të shpjegojë arsyet pse njerëzit kursejnë; • të krahasojë metodat e ndryshme të kursimit; • të analizojë faktorët që ndikojnë në masën e kursimit; • të përgatisë një buxhet personal; • të shpjegojë avantazhet dhe disavantazhet e blerjes me kredi. 	
4.	Fillimi i një biznesi dhe financimi i tij	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë se si tregu i lirë inkurajon sipërmarrjen; • të listojë format kryesore të organizimit të biznesit. • të gjykojë mbi avantazhet dhe disavantazhet e secilës prej tri formave kryesore të biznesit; 	

		<ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë organizimin e korporatës • të gjykojë mbi disa nga përgjegjësitë, kërkesat dhe përfitimet që lidhen me sipërmarrjen; • të dallojë burimet e brendshme nga burimet e jashtme të financimit të biznesit; • të shpjegojë qëllimet dhe format e burimeve financiare të biznesit; • të dallojë ndryshimin midis aksionit dhe obligacionit; • të analizojë një bilanc dhe një pasqyrë të rezultateve financiare të firmës. 	
5.	Prodhimi, kostoja dhe të ardhurat e firmës	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të bëjë dallimin midis kostove fikse dhe atyre variabël; • të llogarisë koston e përgjithshme të prodhimit, koston mesatare dhe atë marxhinale; • të interpretojë grafikun e kostos fikse, variabël, të përgjithshme, mesatare, marxhinale; • të llogarisë të ardhurat e përgjithshme, të ardhurat marxhinale dhe të ardhurat mesatare; • të llogarisë produktin e përgjithshëm fizik, marxhinal, mesatar; • të zbulojë veprimin e ligjit të të ardhurave zbritëse në gjendjen e 	

		<p>biznesit;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë funksionin e prodhimit për periudhën afatshkurtër. 	
6.	Struktura e tregut	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të interpretojë konceptet e konkurrencës dhe strukturës së tregut; • të identifikojë nivelin e konkurrencës së tregjeve në ekonomi; • të shpjegojë karakteristikat e secilës nga strukturat kryesore të tregjeve: konkurrencë e plotë, konkurrencë monopoliste, oligopol, monopol; • të diskutojë raportet dhe format e shkrirjes së bizneseve; • të krahasojë strukturat e ndryshme të tregjeve; • të analizojë efektet ekonomike të strukturave të tregut mbi ekonominë dhe konsumatorin; • të argumentojë se zhvillimi i konkurrencës së lirë është në favor të të gjithë subjekteve në ekonominë e tregut. 	
7.	Tregjet e faktorëve të prodhimit	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të interpretojë ofertën dhe kërkesën për faktorët e prodhimit; • të interpretojë ofertën për punë dhe kërkesën për punë; • të shpjegojë se si kërkesa dhe oferta për punë përcaktojnë çmimin e punës, 	

		<p>çmimin e kapitalit, çmimin e tokës;</p> <ul style="list-style-type: none"> të vlerësojë shkallën në të cilën forcat e tregut dhe forcat jo të tregut ndikojnë në pagat. 	
8.	Qeveria dhe ekonomia	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> të shpjegojë funksionin e qeverisë si arbitër dhe si subjekt në ekonominë e tregut; të shpjegojë pse pjesëmarrja e qeverisë në ekonomi është rritur gjatë viteve; të përshkruajë disa nga të ardhurat kryesore dhe shpenzimet në buxhetin për qeverinë shqiptare; të shpjegojë arsyet që qeveria vendos taksa dhe pse taksimi nga qeveria është i nevojshëm; të vlerësojë taksat, bazuar në parimet e vendosjes së tyre. të krahasojë tipat e ndryshme të taksave, duke përfshirë taksat progresive, regresive dhe proporcionale; të interpretojë konceptet e deficitit buxhetor, e borxhit publik dhe lidhjen midis tyre; të analizojë përparësitë dhe mangësitë e deficitit buxhetor dhe borxhit publik; të përshkruajë një ose disa propozime për të ulur deficitin buxhetor. 	
9.	Paraja dhe	<i>Mësuesi të jetë i aftë:</i>	

	institucionet financiare	<ul style="list-style-type: none"> • të interpretojë konceptin e parasë dhe karakteristikat e saj dhe funksionet e parasë në një ekonomi monetare; • të përshkruajë procesin e lindjes dhe të zhvillimit të parasë duke evidentuar format e saj; • të identifikojë tipat e parasë në qarkullim, në vendin tonë. • të shpjegojë: ofertën monetare, rolin e veçantë të bankave si pranuese depozitash dhe dhënëse huash për ekonominë si dhe domosdoshmërinë e rezervës së detyrueshme bankare; • të përshkruajë organizimin dhe funksionet e Bankës Qëndrore të Shqipërisë. 	
10.	Treguesit kryesorë makroekonomikë	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të përcaktojë treguesit që përdoren për të matur gjendjen e ekonomisë; • të shpjegojë konceptin e GDP-së dhe se çfarë përfshihet në llogaritjen e GDP-së; • të bëjë dallimin midis GDP-së reale dhe GDP-së nominale; • të analizojë kuptimin e GDP-së për frymë e shprehur në çmime aktuale dhe çmime konstante; • të përshkruajë metodat e matjes së GDP-së; • të japë kuptimin për inflacionin, 	

		<p>deflacionin;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të dallojë inflacionin e shkaktuar nga kostoja nga inflacioni i shkaktuar nga kërkesa; • të shpjegojë ndikimin ekonomik të inflacionit dhe format kryesore të inflacionit; • të shpjegojë fazat kryesore të ciklit të biznesit. • të shpjegojë konceptin e forcës punëtore; • të dallojë format kryesore të papunësisë. 	
11.	Stabiliteti ekonomik dhe politikat makroekonomike	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të përshkruajë mjetet e politikës fiskale; • të shpjegojë pse politikat fiskale janë vendime për të ndryshuar shpenzimet dhe/ose taksat nga qeveria; • të interpretojë efektet e drejtpërdrejta dhe jo të drejtpërdrejta të politikës fiskale në papunësinë, prodhimin dhe normat e interesit; • të përshkruajë instrumentet e politikës monetare; • të dallojë instrumentet e politikës monetare nga ato të politikës fiskale; • të përshkruajë ndikimet dhe kufizimet e politikës fiskale si dhe ndikimet dhe kufizimet e politikës monetare; • të identifikojë rrugët në të cilat politika monetare ndikon në papunësinë, 	

		prodhimin, inflacionin dhe normat e interesit.	
12.	Tregtia ndërkombëtare	<p><i>Mësuesi të jetë i aftë:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë konceptet e përparësisë absolute dhe krahasuese; • të argumentojë përfitimet që kanë vendet e industrializuara kur këmbëjnë midis tyre; • të analizojë përmbajtjen e tregtisë së lirë dhe përfitimet ekonomike të saj; • të përshkruajë disa pengesa në tregtinë ndërkombëtare; • të japë në mënyrë të përmbledhur, argumentet që favorizojnë tregtinë e lirë; • të përshkruajë pse luhaten kurset e këmbimit valutor; • të bëjë dallimin midis bilancit të pagesave dhe bilancit tregtar. 	